

bili razdeljeni v serije, serije pa v paragrafe. Če je babilonski sodnik kako stvar razsodil, navedel je najprej začetne besede dotične postave, na podlagi katere je sodbo izrekel. Iz početka so bile postave pisane v sumerskem jeziku, pozneje so jim dodali še semitski prevod.¹⁾ Sploh se je v starih časih precēj rabil sumerski jezik ko v srednjem veku latinski, dokler ni izumrl.

Vsako bolj važno listino so pisali Babilonci po dvakrat in sicer tako-le: Ko je bila plošča s klini popisana, pokrili so jo z novim ovojem ilovice in napisali nanj še jedenkrat vsebino notranje plošče. Samo na zunanji ovoj so udarili sodnik in pričē svoj pečat. Babilonski pečat je imel navadno podobo cilindra iz dragega kamena ali kovine. Tak pečatni cilindar so zavrtili čez dotično ploščo — za podpis. Kdor ga ni imel, je pa vtisnil v ploščo svoj — noht! Taista navada je bila pri Asircih.

Babilonci so imeli natančno določene postave o premakljivem in nepremakljivem blagu, o sužnjih, o kupu in prodaji, o zameni in zastavi, o posojilu in povračevanju denarja; nadalje o ženitbi in zakonski ločitvi, o posinovljenju in podedovanju, kakor sploh to zahteva vsaka dobro urejena država. O ostrosti babilonskih zakonov zadostuj ta konkretni vzgled: „Če žena svojega moža sovraži in govori: ‚Ti nisi moj mož‘, naj jo vržejo v reko“; in zopet: „Če mož govori svoji ženi: ‚Ti nisi moja žena‘, naj plača pol mine srebra.“ — Ta zakonska postava je res orijentalna! Ženi je ob tem obziru vse najostreje prepovedano, a možu niti polovica! Ravno tako kakor nekđaj Judom in dandanes Mohamedancem.

Ženitbeno pravo²⁾ starih Babiloncev se je v nekaterih točkah vjemalo z judovskim in je povsem določno.

Če se je hotel oženiti sin, moral je najprej oče dati dozvoljo ter vpričo zaročencev in državnega uradnika s svojim pečatom podpisati že-

nitbeno pogodbo. Nevesto je bilo treba kupiti z denarjem. Na drugi strani pa je tudi ona morala prinesiti ženinu primerno doto, katero so njeni sorodniki pomnožili še z darovi.

Seveda se je tudi o doti napravil zapisek na opeko in sicer v trojnem izvodu. Če sta si bila zaročenca na isti stopinji ugleda in blagostanja, smela je nevesta oziroma njeni stariši terjati od bodočega soproga, da se zapriseže, da ne vzame še kake druge žene, dokler ona živi. Če bi mož prelomil zakonsko zvestobo, bila bi žena po pogodbi prosta in bi morala dobiti še odškodnino. To pa ni veljalo o sužnjicah, te so se štete kot brezvoljno blago svojega gospodarja. Babilonci so imeli mnogo sužnjeve, vsaka hiša po jednega do dva. — Zaročka se je slavila istega dnē, ko je bila ženitbena pogodba gotova. Ženina so vlekli slovesno v hišo neveste, kjer so se vršile ženitbene slovesnosti. Naslednji dan je zahvalni dar posvetil zvezo poročencev ter očistil njih bivališče zlih duhov.

Zakon se je razrešil ali s smrtjo ali pa vsled ločitve. Mož je imel pravico zavreči ženo, rekoč: „Ti nisi moja žena!“ Moral pa ji je vrniti vsoto, ki je dosegala vrednost dote. Nato jo je poslal nazaj njenemu očetu s pismom, ki je izjavljalo ločitev zakonske zveze. Prešestnici so odsekali glavo z mečem.

Bogatejše in plemenitejše ženske pa je varoval denar moževe samovoljnosti, zakaj z imovino, katero so prinesle v hišo, so smele postopati prostovoljno. Mož je užival le sadove ženine dote, a ni smel razpolagati ž njo kakor s svojo lastjo. Če je mož umrl ali zapodil ženo, dobila je celo doto nazaj, v drugem slučaju pa še odškodnino. Zato so se Babilonci varovali zapoditi bogato ženo.

Sicer pa so bile ženske pri Babiloncih proste in neodvisne kakor pri Egipčanih ali Grkih. Smele so hoditi po trgih in ulicah, ne da bi morale obraz si prikrivati.

Če zakon ni rodil otrok, so Babilonci posinovljali otroke svojih znancev, prijateljev ali ubožnejših sorodnikov, ki so morali v to dovoliti vpričo dotičnega uradnika. (Dalje.)

Ilija Okrugić.

(Nekrolog. — Napisal Fr. S. Lekše.)

Nisem si mislil, da bom temu možu, katerega ime ima ta članek, kdaj pisal nekrolog. A hvaležnost me veže, da mu med Slovenci zapišem nekoliko vrstic v spomin. Zakaj Okrugić je bil velik prijatelj vseh Slovanov in še po-

sebno Slovencev. Tega sem imel opazovati pri-liko pred štirimi leti, ko sem ž njim prepotoval Dalmacijo, Hercegovino, Bosno in sem šel ž njim skoz Srem preko Fruške gore na njegovo župnijo. Na žalost, da ga je letos pokosila

¹⁾ H. Winckler, tam, str. 71.

²⁾ G. Maspero, Histoire ancienne des peuples de l'Orient classique. Paris, 1895, I, str. 734—741.

smrt — zato mesto venca na grob bodo naj mu te vrste v spomin!

Ilija Okrugić (Sriemac) se je rodil dné 12. vel. travna l. 1827. v sremskih Karlovcih, kjer je tudi dovršil šole l. 1842. in potem stopil v Djakovu v bogoslovno semenišče. Že tu je pesnikoval in pošiljal svoje pesmi „Zori Dalmatinski“. L. 1847. je dokončal bogoslovje, a premlad — komaj mu je bilo dvajset let — je bil šele leta 1850. posvečen v duhovnika in sicer prvi od sedanjega djakovskega škofa. Služboval je kot kapelan v Kukujevcih in Sotu, ne ravno velikih vaseh, do l. 1855; tedaj pa je prišel za „prebendarja“ v Djakovo. Bavil se je tu zmerom s pesništvom in starinoslovjem, česar ni opustil tudi na stare dni, kakor je pokazal na arheološkem kongresu v Spletu leta 1894. V Djakovu je spisal svojo glumo: „Šučurica i šubara“, katero so bogoslovci glumili v škofijskem dvorcu. L. 1862. je šel za župnika v Sarvaš med Nemce, katere je pa kmalu ostavil in se preselil v Levansko, kjer je ostal do l. 1866.; to leto je postal župnik Petervaradina grada. Tu so ga povišali l. 1885. za opata sv. Dimitrije sremskega in letos je tu umrl dné 30. vel. travna, poprej še odlikovan z viteškim redom sv. Save.

Ilija Okrugić je mnogo prepotoval, poznan in priljubljen je bil povsodi; kar je treba posebno poudarjati, bil je najboljša vez med Hrvati in Srbi, kar je tudi pokazal njegov veličastni in sijajni pogreb, kakor so pisali srbski in hrvaški časopisi. Plodovit pesnik in pisatelj je bil in zopet treba omeniti, da so njegova dela imela velik vpliv na Hrvate in Srbe, kar se tiče sloge. Čislali so ga ti in oni visoko, o čemer sem se sam prepričal. Razven prigodnih pesmij in nekaj pripovestij je napisal poleg že imenovane glume še za srbsko gledališče novosadsko: „Grabancijaš djak“, in za belgradsko: „Varadinka Mara“, in pa dramo: „Šokico“, katero je l. 1884. izdala „Hrv. Matica“. Prav lep je tudi dolg spev, izdan v posebni knjigi l. 1893. o 500letnici rojstva sv. Janeza Kapistrana, kateri je, kakor pravijo, pokopan v Iloku, v katerem samostanu sva z rajnim Okrugićem skupaj prenočevala. Zadnji čas je delal na lepi drami: „Dojčin Petar“, v kateri je popularizirana zgodovina. Razven tega se je bavil tudi z arheologijo in govoril na prvem krščanskem arheološkem kongresu o izkopinah, o katerih je tudi pisal znani arheolog Ad. Hytrek. Takšnega pospeševalca sloge bodo pogrešali odslej Srbi in Hrvati.

Naše kritično stališče.

(Spisal dr. Fr. L.)

II.

Jako mnogo zmešnjave delajo v leposlovnih sodbah z besedo: „sloboda ali prostost“. Pisatelji se pritožujejo, da jim uredniki ne dovoljujejo dovolj prostosti, uredniki isto tako, da jim pisatelji preveč kratijo uredniško slobodo; zlasti pa se kritiki boré vse povprek za slobodo ali proti slobodi. Ta zahteva popolno in vsestransko slobodo za leposlovne proizvode, oni pa se ustavlja in trdi, da nravni in estetični zakoni ne dovoljujejo take slobode, in da je umotvor tem boljši, čim bolj izpolnjuje večne zakone prave dobrote in lepote.

Kritika gosp. Aškerca deluje za slobodo. Tudi pesmi njegove se boré za slobodo, kakor smo poudarjali ob drugi priliki.

Sloboda je dragocen dar, ki ga je prejel človek od Stvarnika. Zaradi slobode moremo izbirati izmed raznih stvari to in ono, moremo delati ali pa delo pustiti, delati dobro ali slabo. Kakor vsaka zmožnost, tako se dopolnjuje in razširja tudi sloboda, ako jo hočemo gojiti.

Izpopolnjuje se izvestno tedaj, kadar se manjšajo njene ovire, n. pr. strasti, ali kadar volja dela bolj po pameti in kadar ima čimdalje več predmetov na izbiro. Čim krepkejša je tvoja volja, tem krepkejša je tvoja sloboda. Ako pa te vsak hipec premaga jeza ali poželjivost, ne moreš se hvaliti s prostostjo svojega duha.

Večinoma pa umevajo naši pisatelji slobodo drugače. Sloboda jim je neodvisnost, katero si mislijo nekam tako: nad nami ni nikake oblasti, nobenega gospodarja in nobene postave, po kateri bi se morali ravnati. Zaradi tega smemo delati, kakor se nam ljubi; pisatelji smejo pisati vse, kar jim ugaja, in ni se jim treba ozirati na nobeno stran. Nravni zakoni nimajo nikakega pomena za pisatelja, zakaj umetnost je sama sebi namen in pravi umetnik se sme ozirati jedino na umetnostne zakone. Ko bi se klanjal nravnim zakonom, onečastil in potlačil bi umetnost. Še huje pa bi se pregrešil zoper umetnost, ko bi se klanjal verskim zakonom in stopal na versko stališče. — Taka sloboda se zdi nekaterim kritikom za književ-